

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ**

Затверджено

На засіданні кафедри філософії
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30.08.2021 р.)
Завідувач кафедри філософії

докт. філос. наук, проф. Карась А. Ф.

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»**

для бакалаврів спеціальності

**104 – Фізика та астрономія; 105 – Прикладна фізика та наноматеріали; 014.08 – Середня освіта. Фізика
(фізичний факультет, IV курс)**

(Дисципліна буде вивчатися в 2023-2024 н.р.)

Львів 2021

Назва дисципліни	ФІЛОСОФІЯ
Адреса викладання дисципліни	вул. Драгоманова, 12; вул. Кирила і Мефодія, 8
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	філософський факультет, кафедра філософії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 – природничі науки; 01 – освіта; 104 – фізика та астрономія; 105 – прикладна фізика та наноматеріали; 014.08 – Середня освіта. Фізика
Викладач дисципліни	Лосик Ореста Миколаївна, канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри філософії
Контактна інформація викладача	oresta.losyk@lnu.edu.ua, de.manu.ad.manum@gmail.com
Консультації по дисципліні відбуваються	Кожного понеділка 16:30 – 17:30 (Microsoft Teams/ZOOM); в день проведення лекцій і практичних занять (за попередньою домовленістю).
Сторінка дисципліни	https://filos.lnu.edu.ua/course/filosofiya-fizyky
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Філософія» є нормативною дисципліною з спеціальностей 104 (фізика та астрономія), 105 (прикладна фізика та наноматеріали) 014 (Середня освіта. Фізика) для освітнього ступеня «бакалавр», яка викладається в VII семестрі в обсязі 3 кредитів (за ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання для набуття і прикладного використання компетентностей, відповідних як академічним завданням вищої школи, так і актуальним потребам університетської освіти. Тому у курсі представлено огляд класичних філософських проблем в їх історичному розвитку, а також розглянуто теоретично-методологічні засади постання та функціонування неklasичних моделей пізнання та сутності людини в умовах сучасних культурно-цивілізаційних змін.

Мета та цілі дисципліни	<p>Метою вивчення нормативної дисципліни «Філософія» є сформувати у здобувачів світоглядні основи теоретично-наукового мислення і філософської культури. Цілі курсу спрямовані на те, щоб: розкрити фундаментальні основи філософського ставлення до світу і людини; розглянути характерні особливості філософської рефлексії у співставленні з принципами природничо-наукового розуміння світу; наблизити системне розуміння предмету філософії як наукової дисципліни, світоглядної мудрості та практичної чесноти.</p>
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. Навч. посібник. – Львів, 2009; Хрестоматія. – Львів, 2009. • Татаркевич В. Історія філософії. – т. 1–3. – Львів, 1997–1999. • Дахній А. Нариси історії західної філософії ХІХ–ХХ століть. – Львів, 2015. <p>Допоміжна література:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів, 1997. • Карась А. Філософія: предмет та історія: Текст лекцій. – Львів, 1994. • Кондзьолка В. Філософія і її історія. – Чернівці, 1995. • Кримський С. Запити філософських смислів. – К., 2002. • Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен–Львів, 1995. • Малахов В.А. Право бути собою. – К., 2008. • Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2007. • Рассел Б. Історія Західної філософії. – К., 1995. • Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. – К., 1998. • Семенюк М., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки: підручник. – Львів, 2017. • Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Мюнхен–Львів, 1994.
Обсяг курсу	<p>Всього 90 год., з них 36 год. аудиторних занять (з них 12 год. лекцій, 24 год. практичних занять) та 54 години самостійної роботи.</p>

<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Курс формує такі загальні (ЗК) компетентності:</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК13. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p><i>Програмні результати навчання (ПРН), на досягнення яких спрямоване вивчення курсу:</i></p> <p>ПРН2. <i>Знати</i> закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.</p> <p>ПРН6. <i>Уміти</i> використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності.</p> <p>ПРН12. <i>Усвідомлювати</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.</p>
<p>Формат курсу</p>	<p>очний</p>
<p>Теми</p>	<p>Тема 1. Філософське знання в системі наукового світогляду, культури і соціальності.</p> <p>Тема 2. Духовна мудрість у філософських вченнях Стародавнього Сходу.</p> <p>Тема 3. Філософські проблеми античності.</p> <p>Тема 4. Християнська аксіологія від Середньовіччя до сучасності: еволюція релігійно-філософських вчень.</p> <p>Тема 5. Гносеологічні та онтологічні концепції доби Модерну.</p> <p>Тема 6. Некласичні моделі пізнання: структура, принципи, інтерпретації.</p> <p>Тема 7. Специфіка гуманітарного пізнання: методологічні традиції та сучасні стратегії.</p> <p>Тема 8. Сутність людини у сучасній філософії.</p>

	<p>Тема 9. Українська філософська традиція: джерельні витoki та ідейна спадщина.</p> <p>Тема 10. Філософське розуміння культури і цивілізації.</p>
Підсумковий контроль, форма	Поточний контроль: усне та письмове опитування, модульні тести, оцінка практичних завдань. Екзамен, усна/дистанційно-усна (залежно від епідеміологічної ситуації).
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін гуманітарного циклу (історія, культурологія, релігієзнавство, етика та ін.), достатніх для: <i>а) сприйняття</i> категоріально-поняттєвого апарату філософського словника; <i>б) розуміння</i> специфіки філософського осмислення дійсності за допомогою навчальної літератури і вибраних першоджерел; <i>в) оперування</i> методами наукової дискусії (критичний аналіз, порівняльна характеристика, оцінка, синтез) для формування власної аргументованої позиції.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, колаборативне навчання (спільні розробки), дискусія, виконання і презентація індивідуальних науково-дослідних завдань, проектно-орієнтоване навчання із застосуванням аналітико-дедуктивного, пояснювально-герменевтичного та інтерактивно-рольового методів.
Необхідні обладнання	Комп'ютер, проектор; доступ до навчальних платформ Teams, Zoom, Eduroam та пакету MS Office; корпоративна пошта.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 45 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 45. • контрольні заміри (модульний тестовий контроль): 5 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 5. • виконання ІНДС: 40 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 40. • іспит: 10 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 10. <p>Очікується, що впродовж навчання студенти виконають декілька видів самостійних <i>письмових робіт</i> у визначені терміни; підготують один <i>виступ-презентацію</i> на задану тему, використовуючи посилання на фахові першоджерела та власні міркування згідно принципів академічної доброчесності.</p>

	<p><i>Відвідування лекцій і практичних занять є обов'язковим; у разі відсутності на семінарах з об'єктивних причин (стан здоров'я, участь у конференції, сімейні обставини тощо) за умови відповідного підтвердження можливе відпрацювання пропущених практичних занять у формі, визначеній лектором. Жодні форми академічної не доброчесності не толеруються.</i></p>
<p>Питання до екзамену</p>	<p>http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=3118</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характерні риси філософського мислення. 2. Структура та функції філософського знання. 3. Філософія та історія філософії. Філософські дисципліни. 4. Філософія в системі теоретичного знання. Філософські та наукові методи. 5. Взаємозв'язок світогляду, філософії та культури. 6. Співвідношення філософії, науки, мистецтва та релігії. 7. Світоглядні настанови філософської думки Давньої Індії (періоди вед, епосів, сутр). 8. Філософські положення та духовні цінності у буддизмі й джайнізмі. 9. Основні мотиви конфуціанства як релігії, філософії та життєвої практики. 10. Характеристика даосизму як філософської концепції світобудови. 11. Періодизація античної філософії: етапи, представники, ключові слова. 12. Трагування “архе”, “логосу”, “космосу”, “буття” у моністичних вченнях натурфілософів (Талес, Демокрит, Анаксимен, Анаксимандр, Піфагор, Геракліт, Зенон). 13. Феномен Сократа як мудреця та філософа. 14. Філософське вчення Платона про душу і тіло. 15. Філософське вчення Платона про ідеальну державу та громадянина. 16. Філософське вчення Платона про ідеї. 17. Філософські тези Аристотеля про чотири першопричини буття 18. Філософські тези Аристотеля про душу, тіло і розум. 19. Етичні ідеали внутрішньої свободи і незворушності у концепціях стоїків і скептиків 20. Етичні ідеали щастя та моральності у концепціях епікурейців та кініків. 21. Характерні риси апологетичної філософії. 22. Філософські тези св. Аврелія Августина про ірраціональну дійсність. 23. Філософські тези св. Аврелія Августина про суть креаціонізму. 24. Філософські тези св. Аврелія Августина про «Град Божий».

25. Філософські тези св. Аврелія Августина про розуміння добра і зла.
26. Філософські тези св. Аврелія Августина про час і вічність.
27. Філософські уявлення св. Томи Аквінського про співвідношення теології і філософії.
28. П'ять доказів існування Бога, за Т. Аквінським.
29. Характерні особливості філософської думки епохи Відродження.
30. Трагування Бога у часи Ренесансу.
31. Принцип співпадіння протилежностей у розумінні Миколи Кузанського.
32. Натуралістично-пантеїстична концепції Джордано Бруно.
33. Типові розв'язання онтологічної проблеми буття: монізм, дуалізм, плюралізм.
34. Суть методу індукції і чотири «ідоли» Френсіса Бекона.
35. Внесок Рене Декарта у заснування модерної філософії: вчення про субстанцію і дуальну природу людини.
36. Вроджені ідеї, інтелектуальна інтуїція, принцип методичного сумніву Р. Декарта.
37. Чотири правила дедукції Р. Декарта.
38. Механічно-матеріалістична онтологія французьких просвітників (Д. Дідро, Ж. Ж. Руссо, К. Гельвецій, П. Гольбах, Ж. Ламетрі).
39. “Філософія духу” Г. В. Ф. Гегеля. Принципи діалектичного методу.
40. Суть “коперніканського” перевороту І. Канта. Некласичне розуміння процесу пізнання.
41. Роль книжкової мудрості і філософа, сутність світу та людини у філософській культурі Київської Русі.
42. Ідеї ренесансного гуманізму у братніх школах та Острозькій академії.
43. Українська барокова філософія: основні ідеї. Проблематика філософських курсів у Києво-Могилянській академії.
44. Філософія Григорія Сковороди: принцип нерівної рівності, сродна праця, вчення про «три світи» і «дві натури».
45. Історіософські концепції українського романтизму (М. Костомаров, Т. Шевченко, М. Гоголь)
46. Філософський світогляд І. Франка: онтологічні, гносеологічні, суспільствознавчі, наукові та етичні концепти.
47. Філософія національної ідеї.
48. Підхід психоаналізу до проблеми людини (З. Фройд).
49. Структура людської психіки та архетипи за К.-Г. Юнгом.

	<p>50. «Межові» ситуації Е. Фрома.</p> <p>51. Імморалізм та надлюдина у розумінні Ф. Ніцше.</p> <p>52. Натуралістична інтерпретація людини в бігевіоризмі та соціобіології (Е. Берн, Дж. Вотсон).</p> <p>53. Архетипи колективного несвідомого К.-Г. Юнга.</p> <p>54. Функціонально-ціннісна інтерпретація людини у філософії життя (А. Бергсон, А. Шопенгауер).</p> <p>55. Субстанційно-соціальна концепція людини в марксизмі.</p> <p>56. Гуманізм і свобода у атеїстичному та релігійному різновидах екзистенціалізму.</p> <p>57. Епістемологія та її проблематика. Роль парадигм в науці.</p> <p>58. Ідеал “позитивної науки” О. Конта, Г. Спенсера, Дж. Міля.</p> <p>59. Кумулятивна модель класичної науки: основні критерії.</p> <p>60. Конституювання некласичної науки. Критичний раціоналізм К. Поппера: критика історизму та концепція трьох світів.</p> <p>61. Некумулятивна модель некласичної науки: основні критерії (концепції Б. Рассела, Т. Куна, І. Башляра).</p> <p>62. Постнекласична наукова парадигма (І. Лакатош). Методологічні принципи плюралізму (І. Пригожин) та анархізму (П. Фюерабенд).</p> <p>63. Підходи до інтерпретації культури: натуралістичний (А. Гелен), соціологічний (Л. Вайт), аксіологічний.</p> <p>64. Співвідношення культури і цивілізації, за Е. Тофлером і С. Гантінгтоном.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тиж./ дата / год.	Тема	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
07.09. 2 год.	Тема 1 (1). Філософія: вступ до предмету	Практична	Лосик О. Філософія: навчально-методичний посібник для студентів природничих спеціальностей. — Львів, 2012. — с. 26-28.	Тема 1.Ознайомлення з філософ. літ-рою. Написання есе. 2 год.	Згідно з розкладом
13.09. 2 год.	Тема 1. Філософське знання в системі наукового світогляду, культури і соціальності Філософія: вступ до предмету	Лекція	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: навчальний посібник. — Львів, 2009. — р. 1. Філософія, її предмет та науковий статус. — с. 6-40; р. 2. Філософія. Світогляд. Культура. — с. 41-74.	Тема 1. Конспект рекомед. літ-ри. 2 год.	Згідно з розкладом
14.09. 2 год.	Тема 1. Філософське знання в системі наукового світогляду, культури і соціальності Філософія: вступ до предмету	Практична	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: навчальний посібник. — Львів, 2009. — р. 2. Філософія. Світогляд. Культура. — с. 41-74.	Термінологічний словник. 2 год.	Згідно з розкладом

21.09. 2 год.	Тема 2. Духовна мудрість у філософських вченнях Стародавнього Сходу	Практична	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: навчальний посібник. — Львів, 2009. — р. 3. Стадодавня філософія: становлення традицій. — с. 75-97; Читанка з історії філософії. — К., 1992. — кн. 1. Філософія Стародавнього світу. — с. 41-71	Тема 2. Термінологічний словник. Питання по самоконтролю. Проміжний тестовий контроль. 2 год.	Згідно з розкладом
27.09. 2 год.	Тема 3. Філософські проблеми античності	Лекція	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. — Львів, 2009. — р. 4. Буття світу та людини в античній філософії. — с. 98-107.	Тема 3. Термінологічний словник. Підготовка семінарських питань. 2 год.	Згідно з розкладом
28.09. 2 год.	Тема 3 (1). Філософські проблеми античності та їх розв'язання у натурфілософський період	Практична	Читанка з історії філософії. — К., 1992. — кн. 1. Філософія Стародавнього світу. — с. 94-111, 131-142.	Тема 3. Опрацювання оригінальних текстів. 2 год.	Згідно з розкладом
05.10. 2 год.	Тема 3 (2). Філософські проблеми античності та їх розв'язання у класичний та елліністичний періоди	Практична	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. — Львів, 2009. — р. 4. Буття світу та людини в античній філософії. — с. 109-143.	Тема 3. Термінологічний словник. Опрацювання оригінальних текстів	Згідно з розкладом
11.10.	Тема 4. Християнська аксіологія від Середньовіччя до сучасності: еволюція релігійно-філософських вчень	Лекція	Захара І. Лекції з історії філософії. — Львів, 1997. — с. 185-187, 191-206, 230-241.	Тема 3. Термінологічний словник. 2 год.	Згідно з розкладом

12.10. 2 год.	Тема 4 (1). Філософські системи християнської телогії	Практична	Читанка з історії філософії. — К., 1992. — кн. 1. Філософія Стародавнього світу. — с. 192-204; Захара І. Лекції з історії філософії. — Львів, 1997. — с. 230-241.	Тема 4. Термінологічний словник.	Згідно з розкладом
19.10. 2 год.	Тема 4 (2). Філософські системи християнської теології	Практична	Захара І. Лекції з історії філософії. — Львів, 1997. — с. 265–282; Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. Хрестоматія. — Львів, 2009. — с. 102-123.	Тема 4. Питання по самоконтролю. Модульний контроль.	Згідно з розкладом
25.10. 2 год.	Тема 5. Гносеологічні та онтологічні концепції доби Модерну	Лекція	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. — р. 6. Проблема субстанції та абсолюту у новочасній філософії. — с. 181-209; Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. —р. 8. Гносеологія як філософський аналіз пізнання. — с. 119-123.	Тема 5. Термінологічний словник. Конспект рекомєнд. літ-ри. 2 год.	Згідно з розкладом
26.10. 2 год.	Тема 5 (1). Характерні особливості метафізичних концепції XVI–XVIII ст.	Практична	Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. — р. 7. Онтологія як філософічне знання про суть буття. — с. 100-109; Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. — р. 9. Гносеологічні парадигми новочасної філософії. — с. 291-322.	Тема 5. Підготовка семінарських питань. 2 год.	Згідно з розкладом

02.11. 2 год.	Тема 5 (2). Філософський аналіз пізнання у Модерну добу.	Практична	Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. — р. 7. Онтологія як філософічне знання про суть буття. — с. 100-109; розділ 8. Гносеологія як філософський аналіз пізнання. — с. 119-123.	Тема 5. Підготовка питань по самоконтролю.	Згідно з розкладом
08.11. 2 год.	Тема 6. Некласичні моделі пізнання: структура, принципи, інтерпретації	Лекція	Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки. — Львів, 2006. — р. 3. Наукова методологія та її рівні. — с. 29-43.	Тема 7. Питання по самоконтролю. Конспект рекомендовані літ-ри. 2 год.	Згідно з розкладом
09.11. 2 год.	Тема 6. Наукові парадигми у західній епістемології XIX–XXI ст..	Групові дискусія	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. — р. 11. Парадигми розвитку науки: класична, неklasична, постнеklasична. — с. 358-390.	Тема 7. Термінологічний словник. Підготовка виступів-презентацій. 2 год.	Згідно з розкладом
16.11.	Тема 7. Специфіка гуманітарного пізнання: методологічні традиції та сучасні стратегії	Практична	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. — р. 12: Методологія гуманітарного знання та пізнання. — вибрані сторінки.	Тема 8. Питання по самоконтролю. 2 год.	Згідно з розкладом
22.11. 2 год.	Тема 8. Сутність людини у новітній філософії	Лекція	Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX–XX століть. — Львів, 2015. — вибрані уривки.	Тема 8. Конспект рекомендовані уривки першоджерел. 2 год.	Згідно з розкладом
23.11. 2 год	Тема 8 (1). Сутність людини у новітній філософії: субстанційний підхід	Групові робота	Читанка з історії філософії. — К., 2002. — кн. 6. — р. “Екзистенціалізм”. — с. 82-144; р. “Фрейдизм і неофрейдизм”. —	Тема 8. Підготовка виступів-презентацій. 2 год.	Згідно з розкладом

			с. 166-194.		
30.11.	Тема 8 (2). Сутність людини у новітній філософії: функціональний підхід	Практична, дискусія	Ж. Рюс. Поступ сучасних ідей. — с. 11-19, 72-80, 132-143, 227-256	Тема 8. Підготовка виступів-презентацій. Письмовий тест.	Згідно з розкладом
06.12. 2 год.	Тема 9. Українська філософська традиція: джерела та ідейна спадщина	Лекція	Захара І. Українська інтелектуальна традиція і сучасна Європа // http://www.anthropos.org.ua/jspui/bitstream/123456789/371/1/Zahara_NUNE.pdf	Тема 9. Питання по самоконтролю. 2 год.	Згідно з розкладом
07.12. 2 год.	Тема 9 (1). Українська філософська традиція XI–XVIII ст.	Групова робота	Скринник М. Історико-філософський контекст становлення української ідентичності. — Львів, 2018. — вибрані уривки.	Тема 9. Конспект рекоменд. літ-ри. 2 год.	Згідно з розкладом
14.12. 2 год.	Тема 9 (2). Філософія національної ідеї	Групова дискусія	Скринник М. Історико-філософський контекст становлення української ідентичності. — Львів, 2018. — вибрані уривки.	Тема 9. Опрацювання уривків оригінальних текстів і питань по самоконтролю. 2 год.	Згідно з розкладом
20.12. 2 год.	Тема 10. Філософське розуміння культури і цивілізації	Лекція	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. — р. 17. Культура та цивілізація: філософський аналіз. — с. 568-602.	Тема 10. Термінологічний словник і питання по самоконтролю. 2 год.	Згідно з розкладом
21.12. 2 год.	Тема 10. Філософське розуміння культури і цивілізації	Практична	Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. — р. 17. Культура та цивілізація: філософський аналіз. — с. 568-602.	Тема 10. Опрацювання оригінальних текстів. 2 год.	Згідно з розкладом

	Модульний контроль на тему «Філософські проблеми та їх вирішення у класичну добу»			Опрацювання тем 3-4 змістового модуля, 3 год.	На 8 тижні навчання
	Підготовка виступу-презентації			Опрацювання вибраного уривку першоджерела 3 год.	Впродовж семестру
	Самостійні письмові роботи та ІНДС			Виконання письмових завдань до кожної теми та ІНДС, 36 год.	Впродовж семестру